בס"ד

– הגליון השבועי של קהילת מכון –

יגדיל תורה

גליון מספר: 29
שבת פרשת משפטים
העלון מוקדש להצלחת נוחי בן זהבה ויוסף דורון בן דזי
מאור - 0542390375

מדוע אבא יכול למכור את בתו לאמה?

הרב יעקב דואני / רב במכון יגדיל תורה ומחבר הספר בית חם

בפרשתנו מתחדש לו דין שלכאורה מעורר קצת תמיהה, כתוב בפרשה:

וְכִי יִמְכֹּר אִישׁ אֶת בִּתּוֹ לְאָמָה לֹא תֵצֵא כְּצֵאת הָעֲבָדִים:

התורה נתנה רשות לאב למכור את בתו הקטנה לאמה עבריה, והדבר מעורר פליאה מבחינה מוסרית באשר לבעלות של האב על בתו? הגמרא במסכת קידושין (כ ע"א) עוסקת בנושא זה:

תניא, ר' יוסי בן חנינא אומר, מוטב שימכור אדם את בתו ולא ילוה ברבית, מאי טעמא, ברתיה מגרעא ונפקא, והא מוספא ואזלא.

כלומר, עדיף לו לאדם למכור את בתו לאמה עבריה ולא ללוות בריבית, משום שהבת תוכל לצאת מהעבדות ברגע שתגיע לשלב הנערות או שיפדו אותו מהאדון בשונה מריבית שרק הולכת ותופחת.

רואים מגמרא זו שאין האדם מוכר את בתו לאמה סתם ללא סיבה, אלא רק כאשר הוא נמצא בלחץ כלכלי גדול שעלול להכניס אותו למצב מסוכן של הלוואות בריבית שהם נקראים "נשך" משום שהם נושכים את האדם, ואם האדם ייפול חלילה בחובות שכאלו – לא רק את בתו לא יכול לזון אלא כל ביתו ייפול עליו מבלי תקומה.

ומאידך לאמה העבריה ולעבד העברי יש תנאים טובים במיוחד שלא יימצאו בשום אומה אחרת, עד שהגמרא שם קבעה: כל הקונה עבד עברי, כקונה אדון לעצמו.

ולא זו בלבד, יש עוד כמה תנאים מיוחדים שהתורה אמרה באמה עבריה. ראשית, יש מצוה לייעד את האמה העבריה, כלומר שאותו ישראל שקנה את האמה העבריה שישאנה לו לאשה או יתננה לבנו לאשה, שנאמר:

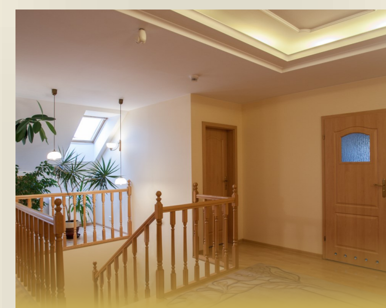
אִם רָעָה בְּעֵינֵי אֲדֹנֶיהָ אֲשֶׁר לֹא לוֹ יְעָדָהּ.. וְאִם לִבְנוֹ יִיעָדֶנָּה כְּמִשְׁפַּט הַבָּנוֹת יַעֲשֶׂה לָּהּ:

ולמדו מכאן חז"ל (בכורות יג ע"א) שמצות יעידה קודמת למצות הפדייה. וביאר בספר החינוך את המוסריות שבדבר:

>> המשך הדבר תורה בעמוד האחרון<<

תיקון המידות- עבודה אין סופית

הרב אמיר אזולאי/ רב במכון יגדיל תורה מחבר הספר על שלושה דברים

הקדמה:

כל אדם אשר עיניו בראשו, וחפץ הוא לדבוק בחיי קודש נפלאים, מבין את החשיבות והנחיצות הגדולה בעבודת המידות ותיקונם. תיקון המידות היא עבודה נכבדה וחשובה שיש לתת עליה את הדעת כראוי ולהשקיע בה לא מעט זמן. כל אחד מאיתנו, יכול להתבונן בתוך נפשו פנימה, בתוך עולם מחשבותיו או אפי' על מעשיו ומהלכיו בחיי היום יום, ולזהות מהן המידות הדורשות תיקון וזיכוך.

אלא שלאור זאת, לכאורה ניתן לומר שעבודת המידות היא עבודה שיש לה קץ וסוף. שכן לאחר שנזהה את כל המידות המקולקלות, וכן אף את הצדדים שאינם מתוקנים כפי הצורך אף בתוך המידות הטובות שבנו (כדרך שהציג הרמח"ל בספרו מסילת ישרים בחילוק בין פשפוש למשמוש, ע"ש פ"א), ולאחר מכן נתקנם בפועל, לכאורה נגיע אל המנוחה ואל הנחלה, ונהיה בעלי מידות מתוקנות לחלוטין. לאור מחשבות מעין אלו, מתקבלת מעין תובנה מחשבתית הסוברת שבשלב כזה או אחר במהלך עבודת המידות, נגיע אל מקום מתוקן ושלם לחלוטין, שמרום גובהו אין עוד מידות מקולקלות הדורשות תיקון.

אולם הרב קוק זצ"ל (אורות הקודש ג', טהרת מידות הנפש, ב') מורה לנו שמחשבה זו איננה נכונה כלל : "הדרישה לזיכוך המדות אינה נפסקת מעולם". הצורך לתקן את המידות ואת הצדדים המקולקלים שבנו, אינו נפסק לעולם. בכל יום ויום מימי חיינו נזדקק למלאכת עבודת המידות, ואף אם נתעלה אל מעלות רמות ועליונות בעבודה זו. לאור הדברים הללו עולה שאלה כמו מאליה- מדוע זה כך? מדוע עבודת המידות איננה נגמרת לעולם?! והרי הדעת נותנת שכל עבודת תיקון באשר היא מגיעה לידי גמר מלאכה, כאשר מצליח האדם שעומל במלאכה זו לתקן את כל התחומים הנדרשים! א"כ מדוע אין הדברים כך אף בנוגע לעבודת המידות?

התרוממות רוח היא השפעה אלוקית:

על מנת לענות כראוי על השאלות הנכבדות הללו, הננו צריכים לעמוד מעט על הגדרתה ומהותה של התעלות רוחנית בקרב האדם. לעיתים כאלה ואחרות, יחוש האדם

כיצד העבודה המאומצת שהשקיע בה רבות על מנת להתעלות אל מעלה רוחנית רמה יותר, מתחילה להשתלם. פתאום חש הוא כי הוא הופך לאדם טוב וטהור יותר. חש הוא כיצד פגמים רבים שעמם הוא התעמת במשך זמן רב הולכים ונעשים מתוקנים יותר. הנסיון שנכשל בו זה לא מכבר, הופך להיות לחם נצחונו התמידי. לאור זאת, חש הוא בסתר ליבו אווירה אחרת שעוטפת את מציאות חייו. פתאום הוא מרגיש טהור יותר, וקרוב יותר אל קונו מכפי שהיה בימים שקדמו.

לעיתים ניתן לטעות ולחשוב שתחושת ההתעלות הזו נובעת מעצם מעשיו הטהורים. על אף שאכן לתיקון המעשי והמידותי של האדם יש תפקיד חשוב במערכת ההתקדשות, העבודה הזו איננה מקור התעלותו הרוחני ורגשי הקודש שמפעפעים בתוכו. ככל שהאדם התעלה ותקדש יותר, הוא במילים אחרות הסיר מעל גבי נשמתו כל מיני חציצות שהרחיקו בינה לבין הבורא מקור הקודש. וממילא כעת יכולה נשמתו הטהורה לקבל שפע רוחני טהור ורב ממקור הכל. השפע הרוחני הזה הוא הוא המקור לתחושת רוממות הרוח שעוטפת את עולמו. הוא בעצם אפשר ע"י תיקונו המעשי בפועל את המשכת הרוחניות הטהורה והעליונה.

לתקן את השפע החדש! נמצא לאור האמור עד כה, שהאדם הוא בריאה מתחדשת. ישנם השפעות רוחניות חדשות לחלוטין שמבליחות אל חייו בפתע פתאום, ומאירות את עולמו באור רוחני מחיה. אולם דווקא בגלל זה נדרש האדם למלאכת תיקון מתמדת שאינה פוסקת כלל. נעיין בלשונו הנפלאה של הרב קוק זצ"ל (אורות הקודש, שם) שמבארת באופן מופלא את הדברים:

"כי גם אם זיכך האדם את מדותיו בהיותו במעמד רוחני ממוצע, כשמתגדל מוציא הוא תעלומות חיים ממעמקי

התהו, שבאים אצלו לידי גילוי נפשי, ואלה החלקים עדיין לא נתבררו מעולם, וצריכים תמיד זיכוך חדש".

כאמור, כאשר האדם מתקן את מידותיו, הוא בעצם חושף את נשמתו לעולם עליון ומופלא. השפעות רוחניות נאדרות מהמקורות הנעלמים של המציאות מוצקות בעוצמה אל תוך עולמו הרוחני של האדם. אולם המקומות העלומים הללו, מזרימים שפע חיים שאינו מבורר דיו. השפע העליון הזה, על אף שהוא בהחלט טוב וטהור מיסודו, הרי הוא מעצם היותו חדש עבור האדם- לא טוהר וזוכך אף פעם, ועודנו עומד בתוך האדם בצירוף של סיגים רבים.

כך לדוג', אדם שפתאום התעורר בקרבו רצון עז להרבות במצוות הצדקה כתוצאה מהשפעה רוחנית עליונה, לעיתים יפריז בצורה מוגזמת במצוות הצדקה, עד כי יחסיר הוא מקרב חייו ועולמו תנאי מחיה נדרשים ונצרכים. ולכן צריך בעל הרצון העליון לצדקה אין סופית, לאזן את השאיפה הגדולה שהתקבלה בקרבו. צריך הוא לברר היטב מהן גדרי הצדקה, ומתוך כך מהם הסיגים שצריך הוא לנקות משאיפתו העליונה, על מנת לזככה ולבררה כראוי.

כללו של דבר, כל מעלה רוחנית, כל קומה אלוקית נוספת שננסכת בחייו של האדם, היא דבר חדש לחלוטין עבורו, שאיננה עובדה וזוככה לעולם.

מתוך כך מוביל אותנו הרב זצ"ל לתשובה עמוקה ונפלאה על השאלות והתמיהות שהעלנו בתחילת דברינו. עבודה המידות היא עבודה אינסופית, מעצם היותה עבודה מתחדשת, אשר דורשת באופן תדיר ותמידי זיכוך של המדרגות החדשות שקנה לו האדם. גם אם האדם הצליח להגיע אל מצב עליון של מידות מזוככות ומתוקנות, הרי כאשר יקבל שפע רוחני עליון טהור וחדש, ממילא יתגלו בקרבו עוד ועוד מידות שעדיין לא התבררו כלל וכלל!

תיקון המידות בנוסף ללימוד תורה:

מתוך כך מגיעים אנו לעניין חשוב ועוצמתי נוסף. לעיתים בקרב לומדי התורה, יכולה להתקבל מחשבה באופן תת מודע, הסבורה שאם אנו לומדים תורה ושוקעים בתוך עולם של קודש ממילא חיי הקדושה מקיפים ומאירים את עולמנו, ואין אנו זקוקים לעבודה מאומצת וסזיפית של תיקון מידותי מייגע.

אולם הרב קוק זצ"ל מלמדנו שלא כך הם הדברים (אורות הקודש, שם, א'):

> "אף על פי שהתורה והמצות מזככות הן את המדות, מכל מקום אי אפשר לסמוך על זאת לבד, והכרח לעסוק בזיקוק המדות, ובתיקון המוסר ביחוד".

אלא שצריכים אנו לשאול כעת, מדוע זה כך? הרי במקומות אחרים הסביר הרב ש"מה שלומדים בקדושה מתעדן על ידו הרצון והשכל ביחד" (אורות התורה ו', א', ועיין עוד אורות הקודש א', א') כלומר, כל תכונתו האישית ומהותו של האדם משתנה והופכת לטובה וטהורה יותר ע"י לימוד התורה! לכאורה, היינו אומרים לאור זאת, שלומדי התורה השקועים ראשם ורובם בתוך עולמה המופלא של תורת אומתנו, אינם זקוקים למלאכת תיקון המידות בצורה מופרזת ומהותית.

אלא שלאור מה שאמרנו עד כה הדברים ברורים לחלוטין. המהר"ל מפראג (נתיבות עולם נתיב התורה) מסביר בהרחבה, שהתורה היא מדרגה עליונה וזכה הרבה מכפי השגתנו הגשמית והמוגבלת. במילים אחרות כאשר אדם לומד תורה הוא בעצם נחשף אל מקורות רוחניים עליונים וטהורים מאין כמותם. ממילא, ככל שימסור האדם את עצמו לידיה של התורה הקדושה, ויתמסר אליה בכל הוייתו, יותר ויותר השפעות רוחניות וטהורות ממקורה של תורה יחדרו אל תוך עולמו. אולם מכיוון שההשפעות הללו על אף עליוניותם, הרי הם מדרגות רוחניות חדשות עבור האדם ואינם בוררו אף פעם! וא"כ מן הצד הזה, מן המוכרח הוא שיעסוק האדם בתיקון המידות לצד התמסרותו לתורה הקדושה. לא יכול האדם ולו הצדיק והשקדן ביותר לעצור לעולם את תיקונו המידותי.

שנזכה להמשיך ולהתעלות, ולא לעצור את התיקון המידותי ולו לא לרגע אחד. שבת שלום.

נולד לו בן האם מברך הגומל?

הרב מאור תורג׳מן / יו״ר מכון יגדיל תורה

איתא בגמרא **בברכות דף נט עמוד ב**

והתניא, אמרו ליה: ילדה אשתו זכר, אומר ברוך הטוב והמטיב! – התם נמי, דאיכא אשתו בהדיה, דניחא לה בזכר.

הטור כתב: ילדה אשתו זכר מברך הטוב והמטיב.

הב״י כתב שמהגמרא משמע שאם אשתו לא הייתה בחיים בשעת הלידה אינו מברך הטוב והמטיב, שברכת הטוב והמטיב נתקנה דוקא כשאותה טובה מגעת גם לאחרים, ואע״ג שבברייתא איתא: ״אמרו לו ילדה אשתך מברך הטוב והמטיב״, ומשמע דוקא אם אמרו לו,

הטור סבר שהגמרא כתבה מה דרכו של עולם, אמנם באמת הוא הדין אם לא אמרו לו אלא הוא בעצמו רואה, ולכן הטור לא כתב אמרו לו, אלא כתב בסתם ״ילדה אשתו זכר״.

והרא״ש והמרדכי כתבו שאע״פ שאשתו אינו איתו באותו מעמד כגון שהיה הבעל בעיר אחרת מברך הטוב והמטיב.

וה״מ כתב בשם הסמ״ק שגם היא צריכה לברך מכיון ששניהם נהנים.

כשמתה אישתו בשעת הלידה

הב״י כתב שנראה לו שאפילו מתה אשתו מברך הטוב והמטיב, שמ״מ טובה היתה לה בעת שילדתו.

פסיקת הלכה:

השו״ע פסק: ״ילדה אשתו זכר, מברך: הטוב והמטיב, וגם היא צריכה לברך כן.״

המ״ב (א) כתב שמה שכתב השו״ע ילדה ה״ה שאפילו אם לא ראה בעצמו רק שמע כשהיה בעיר אחרת מברך.

המ״ב (ג) כתב שמברך הטוב והמטיב- שכן הטוב לו שנוח לו בזכר, וגם טוב לה שגם לה נוח בבן זכר, ואפילו היה להם כבר כמה בנים. והפמ״ג כתב שגם אם לא בירך מיד כששמע, יברך לכו״ע אחר כך מכיון שעדיין הטובה נמשכת.

החזו״ע (עמ׳ שפח) כתב שכיום המנהג לפטור הברכה בברכת שהחיינו שמברך במילה.

מי שנולדה לו בת

המ״ב (ב) כתב השו״ע נקט דוקא זכר, ויש לדייק כן מדסתמו הפוסקים ומשמע שאפילו אם היה לו כמה זכרים ותאב שיולד לו בת כדי שיקיים מצוות פריה ורביה, אפילו הכי אם נולדה לו בת אין מברך על זה. ומ״מ פשוט שבפעם הראשונה כשרואה את בתו מברך ברכת שהחיינו, שכן אין זה גרע ממי שרואה את חבירו לאחר שלושים יום ושמח בראייתו שמברך שהחיינו וכמבואר בסימן רכ״ה ס״א.

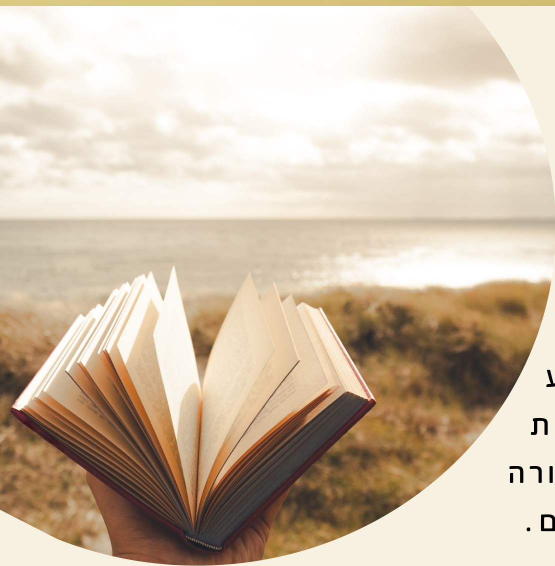
אך כמה אחרונים כתבו שאין לברך שהחיינו על הולדת הבת והראוי לברך על פרי אובגד חדדש שהחיינו ולפטור את הולדת הבת (חזו״ע עמ׳ שפט).

והרמ״א פסק: ״ואם מתה אשתו בלידתה, מברך: שהחיינו, דהא ליכא הטבה לאחריני.״

המ״ב (ד) ואם מתה אשתו יש אומרים שהשו״ע חולק על זה שסובר שאפילו מתה אשתו בלידה מברך הטוב והמטיב, וכן דעת הט״ז והטעם של הט״ז שמ״מ יש לה טובה שהשאירה זכר בעולם.

אבל המור קציעה חלק וסבר שהטוב והמטיב נתקנה רק על טובה גשמית ולאעל הנאה רוחנית, וכן בלחם חמודות ולבוש וחיי אדם כולם העתיקו למעשה את דברי הרמ״א שמברך רק שהחיינו. המ״ב (ה) דייק שמה שכתב השו״ע בלידתה, מלשון זה משמע לכאורה דאם מתה איזה שעות אחר לידתה מברך הטוב והמטיב, שמ״מ היה נוח לה מקודם שמתה.

עוד כתב הרמ״א: ״וכן אם מת האב קודם שילדתו, היא מברכת שהחיינו (כן נראה לי ליישב הרשב״א סימן רמ״ה); ויש שכתבו שנהגו להקל בברכה זו, שאינה חובה אלא רשות, ומזה נתפשט שרבים מקילים באלו הברכות.״

הפטרת יתרו(מעמד הר סיני) ישעיהו פרק ו׳

הרב יוסף חיים / עורך בעלון מכון יגדיל תורה

בִּשְׁנַת מוֹת הַמֶּלֶךְ עֻזִּיָּהוּ, וָאֶרְאֶה אֶת אֲדֹנָי יֹשֵׁב עַל כִּסֵּא רָם וְנִשָּׂא, וְשׁוּלָיו מְלֵאִים אֶת הַהֵיכָל. ב שְׂרָפִים עֹמְדִים מִמַּעַל לוֹ; שֵׁשׁ כְּנָפַיִם, שֵׁשׁ כְּנָפַיִם לְאֶחָד, בִּשְׁתַּיִם יְכַסֶּה פָנָיו וּבִשְׁתַּיִם יְכַסֶּה רַגְלָיו וּבִשְׁתַּיִם יְעוֹפֵף. ג וְקָרָא זֶה אֶל זֶה וְאָמַר: ״קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְהוָה צְבָאוֹת, מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ״. וַיָּנֻעוּ אַמּוֹת הַסִּפִּים מִקּוֹל הַקּוֹרֵא, וְהַבַּיִת יִמָּלֵא עָשָׁן.

ישעיהו רואה את אחד המראות המיוחדים ביותר ,עד שחז״ל אמרו עליו שראה מחזה יותר נשגב ממראה יחזקאל .

קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ ה׳ צְבָאוֹת : קדוש ה׳ בעליונים קדוש ה׳ בתחתונים קדוש ה׳ לעולמים, כלומר קדושתו ניצחית מעל לכל תפיסה שכלית.

וָאֹמַר: ״אוֹי לִי כִי נִדְמֵיתִי כִּי אִישׁ טְמֵא שְׂפָתַיִם אָנֹכִי וּבְתוֹךְ עַם טְמֵא שְׂפָתַיִם אָנֹכִי יוֹשֵׁב, כִּי אֶת הַמֶּלֶךְ יְהוָה צְבָאוֹת רָאוּ עֵינָי״. וַיָּעָף אֵלַי אֶחָד מִן הַשְּׂרָפִים וּבְיָדוֹ רִצְפָּה(גחלת אש), בְּמֶלְקַחַיִם לָקַח מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ. וַיַּגַּע עַל פִּי וַיֹּאמֶר: ״הִנֵּה נָגַע זֶה עַל שְׂפָתֶיךָ, וְסָר עֲוֹנֶךָ וְחַטָּאתְךָ תְּכֻפָּר״.

ישעיהו הנביא נבהל ״אוֹי לִי״ מי אני שאראה מראה נשגב שכזה ?! ובהמשך ״הִנֵּה נָגַע זֶה עַל שְׂפָתֶיךָ, וְסָר עֲוֹנֶךָ וְחַטָּאתְךָ תְּכֻפָּר״. גחלת האש מכפרת על העוון שעשה, כמו שורפת את פיו . שאלה : איזה עוון ישעיהו עשה ? תשובה : חז״ל דורשים שאמר לשון הרע על עם ישראל, ויש דורשים שלא עשה עוון כלל, אלה שישעיהו מבין שהוא נמצא במקום מאוד גבוה והוא חייב להיות ראוי למקום הזה ולהתקדש יותר. לכן לקח מלאך ה׳ גחלת מהמזבח מקום הקורבן וזה קירב אותו אל ה׳ יתברך וקידש אותו עוד.

ואז מספר ישעיהו ... וָאֶשְׁמַע אֶת קוֹל אֲדֹנָי אֹמֵר: ״אֶת מִי אֶשְׁלַח וּמִי יֵלֶךְ לָנוּ?״, וָאֹמַר: ״הִנְנִי, שְׁלָחֵנִי״.

ואז אומר לו ה׳ :אשלח אותך לנבואה שהעם לא יקשיב לה, כי יצר הרע אוטם את אוזניו ומונע ממנו לראות את האמת יביט בתורה ויאזין לדבר הנביאים .

שואל הנביא :״עַד מָתַי אֲדֹנָי?״ עד מתי העיוורון ישלוט על עם ישראל ? !

״עַד אֲשֶׁר אִם שָׁאוּ עָרִים מֵאֵין יוֹשֵׁב, וּבָתִּים מֵאֵין אָדָם, וְהָאֲדָמָה תִּשָּׁאֶה שְׁמָמָה״

עד שהארץ תפלוט את העם החוצה והאדמה תהיה שוממת. כמה זה עצוב ... מדובר בעצם על גלות עשרת השבטים ,שהגיעו לדיוטה התחתונה ממנה אין דרך חזרה והם יעלמו מן העולם .

אך אנו יודעים כי ״נצח ישראל לא ישקר״ יש ותהיה המשכיות לעם הזה לנצח .

אך עלינו לזכור כמו שאנו כבר יודעים ממסכת סנהדרין צז עמוד א שהנבואות הן ל6000 שנה עד בוא גואל כלומר הן מדברות אלינו. לימינו.

כמו שבימי ישעיהו עשרת השבטים עזבו את התורה ובגלל זה נעלמו מהעולם זה אומר לנו ״דרשני!!״

הפטרת יתרו קשה ולא נותנת לנו מנוח .היא מבקשת מאיתנו להבין כי מתן התורה (בפרשת יתרו) וחיבור ליבנו אל התורה הוא הכוח המניע את העם יעודו ותפקידו על ארץ ישראל.

משום שאם לא נהיה כך -נהיה כאותם קופים שלא רואים לא שומעים ולא מצליחים להוציא דבר טוב מפיהם ,כי יצר הרע סותם את ערוצי התקשורת שלנו עם הקבה״ה .

שבת שלום

שאלת השבוע

האם אדם שהוסיף קומה לדירה שלו צריך לברך הגומל?

ר׳ יקיר ביטון—זכה בשובר לרכישה בקורסים של 100 ש״ח

את הפתרונות יש לשלוח למייל או לוואטסאפ של המכון עד יום רביעי

myagdiltora@gmail.com / 0542390375

מזל״ט ואיחולים

העלון מוקדש לרפואת חנה אזולאי בת סוליקה

ולעילוי נשמת מסעוד בן עיישה ושרה בת חנה

ודוד רחמים בין עישא ואברהם ז״ל

ניתן לשלוח מזל״ט או איחולי ברכה למייל או לוואטסאפ של המכון עד יום חמישי.

<< המשך הדבר תורה מעמוד השער <<

שריחם האל על העניה הנמכרת ועל אביה שנצטרך למכרה, וצווה את הקונה אותה לישא אותה לאשה ולעשותה גברת, כי אל רחום וחנון הוא.

בנוסף, מצוה התורה שכל מי שיקנה אמה עבריה לא ימכרנה לאדם אחר לעולם, שנאמר:

לְעַם נָכְרִי לֹא יִמְשֹׁל לְמָכְרָהּ בְּבִגְדוֹ בָהּ

וביאר התרגום שעם נכרי לאו דוקא אלא הכוונה שלא ימכור אותה לגבר אחרן - איש אחר וזר. דבר זה שומר על היכולת של האבא למכור את בתו למשפחה טובה שהוא בוחר, והיא לא תתגלגל בשוק מיד ליד חלילה.

רואים אנו עד כמה מוסרית התורה, וכמה חשוב לדייק בפרטים שלה ולא לסמוך על הכללות בלבד, משום שלעיתים הכללים עשויים להיות לא מובנים עד שיורדים לשורש הדין ורואים עד כמה תורת אמת נתן לנו.

שבת שלום!